

1852

h-56

4997-5005

28

z-56

2010

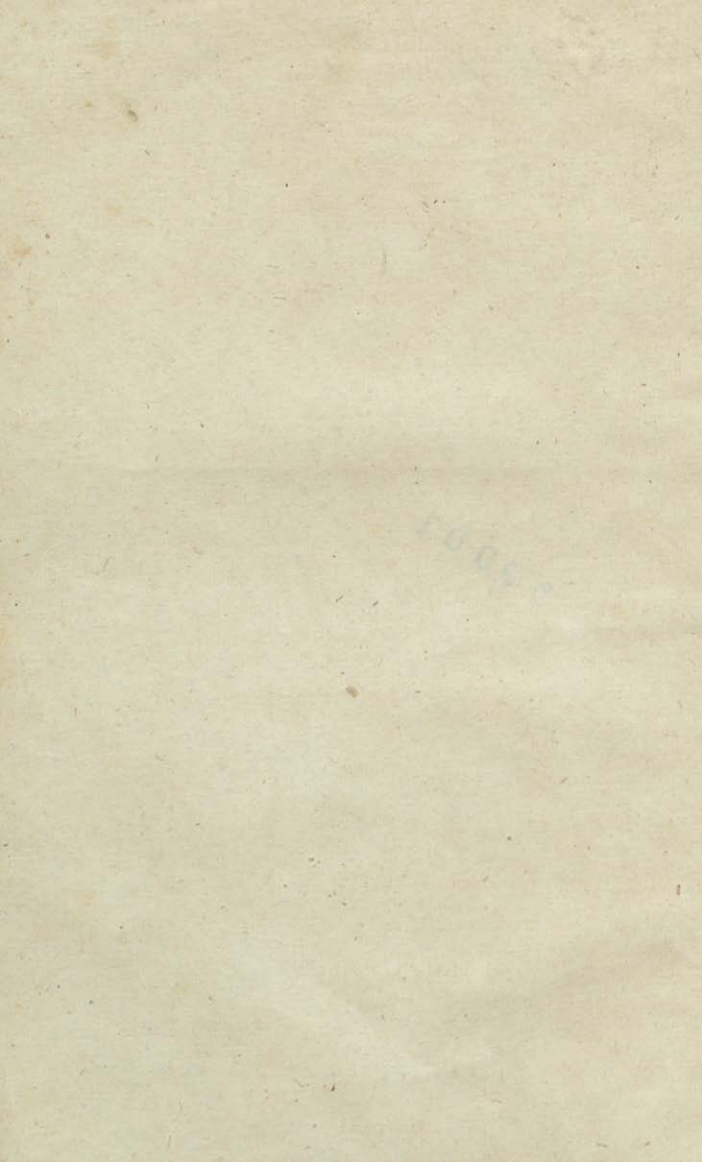
2010

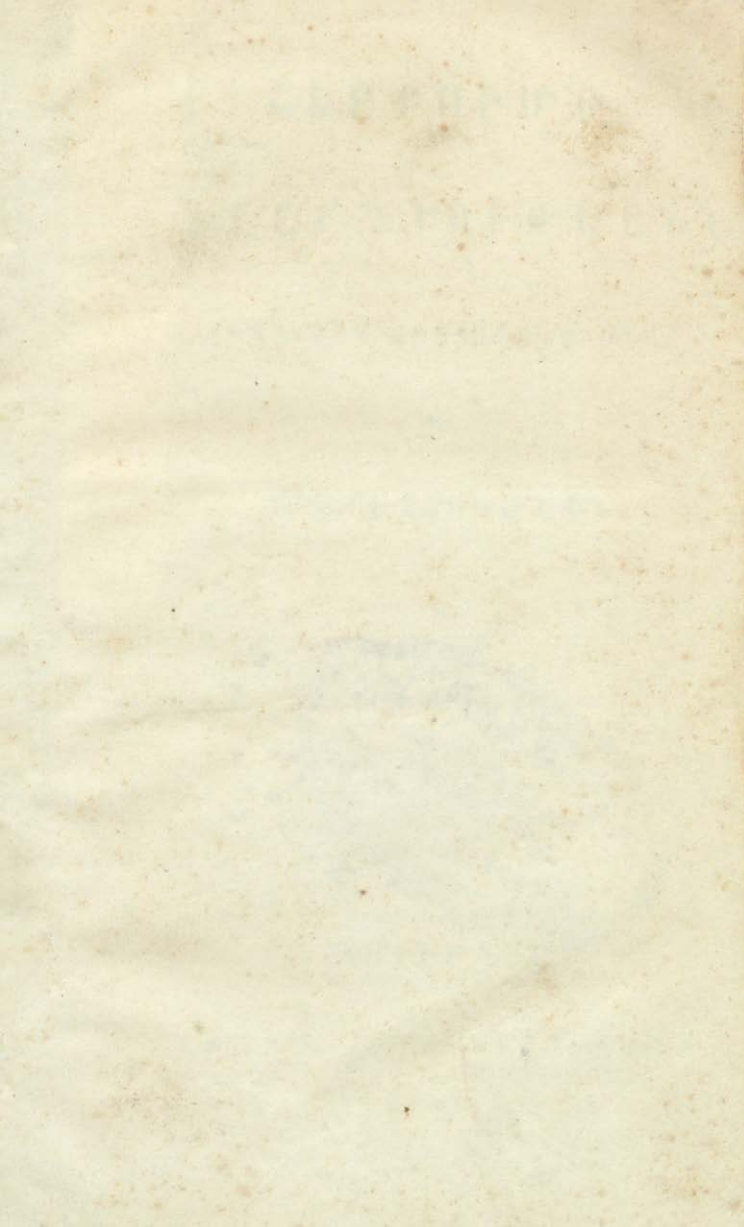
Uo: 996

84

1

№ 2001

- 1 Օտար թիր հոգիս ուրախ երգով ,
քու մեծ Փրկիչդ օրհնէ փառքով :
զոր իրաւամբ ինէ կուզէ ,
ն՛հ , իր սէրը ինչ առատ է :
- 2 Օյս կործանած ինկած տեսաւ ,
բայց սիրելէն չի դաղրեցաւ :
զիս կորսրվածս ինքը փրկեց ,
ն՛հ , իր սէրը որչափ է մեծ :
- 3 Օօրք թշնամեաց՝ Երկիր՝ Ղժոխք ,
թէև ճամբուս են խափանողք :
ինքն է անվտանգ հոգիս տանող ,
ն՛հ , իր սէրը ինչպէս աղբող :
- 4 Երբ նեղութիւնք մութ ամպի պէս ,
կը որոտան յոյժ սաստկապէս :
ինքն միշտ հոգիս կրպաշտպանէ ,
ն՛հ , իր սէրը ինչ բարի է ,
- 5 Եւտ հեղ կըզգամ իմ չար սիրտէս ,
որ հեռանալ կուզէ Փրկչէս :
թէպէտ շատ հեղ զինքը մոռցայ ,
ն՛հ , իր սէրը միշտ կըմնայ :
- 6 Եւտով որ մութ ձորէն անցնիմ ,
բոլոր ուժէս որ լքանիմ :
վերջին շունչիս հաճեաց Տէր իմ ,
որ քու սիրոյդ երգով մեռնիմ :
- 7 Ելլալ ՚ի վեր ունիմ ես տենչ ,
ան լուսափայլ աշխարհն անվերջ :
բերկրիմ երգեմ ՚ի լոյս անշէջ ,
ն՛հ , քու սէրըդ Երկինքին մէջ :

241

Ե-83

ԵՐԵՎ

ԽՕՍԸԿՅՈՒԹԻԿՆ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՃԵՄՐՈՒՆ ՎՐԵՅՈՎ

ՈՐ

ՔԱՐՈՁԻՉ ՄԸ ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻԿՆ

ՄԵԿՈՒՆ ՀԵՏ ԿԸՆԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻԿՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՕԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԵՆԻ Ե. Պ. ՉԸՐՉԻԼԻ

1857

“Ի՞նչ կը շահի մարդ մը՝ թէ որ բլր աշխարհը վաստըկի, և իր անձը կորսնցունէ, կամ՝ իր անձին համար ի՞նչ ազատչէք պիտի տայ մարդ”։ Մատթ. Ժ. 9, 26 :

“Մտուածոյ առջևը մէկ մարմին մը պիտի չարդարանայ օրէնքին դործքերովը. քանզի օրէնքով է մեղքը ճանչնալը։ Բայց հիմա առանց օրէնքի Մտուածոյ արդարութիւնը յայտնուած է. օրէնքէն և մարդարէններէն վկայուած ըլլալով։ Մ. յսինքն Մտուածոյ արդարութիւնը որ Յիսուս Քրիստոսի հաւատքէն է, ամենուն յայտնուած է ու ամենուն վրայ կ’ըլլայ, և խտրութիւն չկայ։ Ինչու որ ամէնքը մեղանչեցին, և Մտուածոյ փառքէն պակսած են։ Եւ անոր շնորհքովը ձրի կ’արդարանան Յիսուս Քրիստոսով եղած փրկութեամբը”։ Լուով. Գ, 20—24 :

“Եկէք ինձի բոլոր յոգնած ու թռնաւորածներ, և ես ձեզ պիտի հանգչեցունեմ”։ Մատթ. Ժ. 12, 28 :

“Ես եմ՝ ճամբան ու ճշմարտութիւնը ու կեանքը. մէկը անորը քով չգար, եթէ ոչ ինձ մով”։ Եւանջ. Ժ. 1, 9 :

78138-42

1218-87

Ե Ր Ե Ք

ԽՕՍԱՆԿՑՈՒԹԻՒՒՆ

Քարոզիչը կ'ըսէ . Բարի լոյս քեզ դրացինս .
 ահա կը տեսնեմ քեզ որ առտուանց կանուխ
 ելեր՝ աշխատանքի սկսեր ես , արջառներդ՝ ու
 ոչխարներդ կերակրեր , և ծառաներդ գործի դրեր
 ես : Կը տեսնեմ որ աշխարհիս մէջ յաջողու-
 թիւն գտնելը քեզի շատ ցանկալի բան մըն է :

Գրացին . Ը, յո՛, տէր իմ , աս ամէնը հարկա-
 ւոր է . կերակուրի և հանդերձի համար պէտք է
 հոգ տանիլ . կալուածքին վարձքը պէտք է տե-
 բոջը վճարել . և աս ամէն բաներուն համար
 պէտք է ջանալ ու աշխատիլ :

Ք . Ես բնաւ չեմ ուզեր քեզ արդիւնէլ քու
 աշխատանքէդ . ինչու որ քու պարտքդ է «ջանքի
 մէջ թուլասիրտ չըլլալ» . բայց դուն գիտես որ մէկ
 ուրիշ պարտաւորութիւն մըն ալ ունիս . ատ մար-
 մնաւոր ջանքէդ՝ ի զատ քու հոգիդ ալ պէտք է
 կերակրես ու հագուեցունես :

Գ . Ենչուշտ ամէն բանէն առաջ հոգիին հա-
 մար պէտք է հոգ տանիլ , վասն զի ան է գլխա-
 ւոր պարտաւորութիւննիս . բայց ես կը յուսամ
 որ անհոգ չեմ իմ հոգիիս ու դալու աշխարհին

Վրայ . և պիտի տրտմիմ , թէ որ դուն իս ասանկ գէշ մարդ մը սեպես , կարծեմ պատճառ չունիս իս անանկ անհոգ մարդ մը սեպելու :

Վ . Սասնաւոր պատճառ մը չունիմ քեզմէ կասկածելու ուրիշներէն աւելի , բայց երբոր չորս կողմն կը նայիմ ամենուն վրայ , և կը դիտեմ ընդհանրապէս մարդոց անհոգութիւնը իրենց փրկութեանը վրայով , շատ կը ցաւիմ անոնց վրայ . և յատկապէս քեզի նայելով՝ որ աս ժողովուրդէն մէկն ես , պարտաւոր կը համարիմ իմ անձս իմացունել քեզի ան քու վրադ դալու դատաստանը , որ առանց մեղաց թողութիւն գրանալու Յիսուս Վրիստոսի հաւատքովը՝ չկորսուիս , այլ մասնակից ըլլաս սուրբերուն վիճակին : Կող . Ս . 12 :

Դ . Տէ՛ր իմ , ինչո՞ւ անանկ բաներ կը մտածես մեր վրայ , որ բոլորովին հակառակ են մարդասիրութեան :

Վ . Օ՞րու մտքով մի՛ առներ ատ Մարդասիրութիւնն բառը . վասն զի ան նոյն նշանակութիւնը ունի , ինչպէս որ Սէ՛ր բառը : Սէրը չպահանջեր որ ամէն մարդիկ բարի սեպենք առանց ընտրութեան . հապա որ ամենուն համար բարի ուղենք , և ամենուն հետ բարի մտքով վարուինք : Ուրեմն թէ որ ես քու վրադ անհոգ ըլլամ , այսինքն՝ թէ որ բոլորովին զուրկ ըլլամ մարդասիրութիւն ընելէն , ան ատենը իս մարդասէր մարդ մը ըլլալ կը սեպե՞մ :

Դ . Բայց ես կը յուսամ որ դուն մեզ ամէնս
 չես դատապարտեր . իրա՛ւ որ մեզմէ մէկ քանիննե-
 րը ամբարիշտ՝ հայհոյիչ և արբեցող մարդիկ են ,
 սակայն չէ՛ թէ մենք ամէնքս այնպէս ենք : Դուն
 քեզմէ գիտես որ ես միշտ եկեղեցի կ'երթամ ,
 և տարին քանի մը անգամ հաղորդութիւն կ'առ-
 նեմ : Ես բնաւ մէկու մը վնաս տուած չեմ ու
 ամէն մարդու կը հատուցանեմ ինչ որ պարտիմ :

Ք . Ուրեմն քու յոյսերդ ասոնց վրայ կը հաս-
 տատես երկնից արքայութիւնը ստանալու համար :
 Թէ որ աս է քու հաստատութեանդ հիմը , պար-
 տիմ յայտնապէս ըսել քեզի , որ ատ կարծիքդ
 քեզ անյոյս պիտի թողու դատաստանին օրը :
 Քննենք անգամ մը անիկայ Աստուծոյ խօսքովը .
 “Ես բնաւ մէկու մը վնաս տուած չեմ” ըսելով՝
 իբր թէ ցուցընել կ'ուզես թէ բնաւ մէկը չես
 յափշտակեր կամ սպաններ , ես ալ չեմ կարծեր
 որ ըրիր , բայց տակաւին դուն շատ մեղք գոր-
 ծած ես և շատ վնասներ տուած ես ո՛չ միայն ու-
 րիշներուն , հապա մասնաւորապէս բուն քու
 անձիդ ալ՝ Աստուծոյ սուրբ օրէնքին դէմ մեծ ու
 անթիւ յանցանքներ գործելով : Այո՛ , ստոյգ
 կ'ըսեմ որ դուն Աստուծոյ պատուիրանքներուն
 ամէն մէկը կոտրած ես :

Դ . Ո՞վ ըսաւ քեզի աս բաները իմ վրայովս :

Ք . Աստուած ինքը իր խօսքովը , վասն զի
 ինքը կ'ըսէ թէ դուն և ամէնքը մեղք գործեցին ,
 ու Աստուծոյ փառքէն պակասած են . (Հոովհ. Գ .

25.) և յայտնի է որ դուն ալ իր ամէն պատուիրանքները կոտորած ես :

Դ . Ես բնաւ կռապաշտութիւն , կամ սպանութիւն , և կամ շնութիւն չեմ ըրեր :

Վ . Եւ , ատոնց ամէնն ալ ըրեր ես . մի թէ բնաւ երկրաւոր բան մը սիրած չե՞ս Եստուծոյ ուանոր շնորհքէն աւելի . բնաւ ուրիշ բանէ մը չվախցա՞ր Եստուած բարկացունելէն աւելի , անանկ որ լաւ համարեցար գիտցուած պարտաւորութիւն մը թողուլ . քան թէ քիչ մը ժամանակաւոր չարիք քու վրայ բերել . ահա ասով առաջին պատուիրանքը կոտորած ես : Եւ երկրորդ պատուիրանքը կըցուցընէ Եստուծոյ պաշտօնը սրտի ջերմեռանդութեամբն ու սրբութեամբը ընել . և վասն այնորիկ ամէն ինչ որ անվայելուչ էր քու աղօթքիդ մէջը , աս պատուիրանքին դէմ էր , ինչպէս աղօթքի մէջ խորհուրդներդ աս դինան դին ընելը , անհոգութիւնն ու թեթեւութիւնը , որոնք կուռք պաշտելու պէս կը կոտրեն աս պատուիրանքը , այսպէս է նաև Եստուծոյ ծառայելը զանց ընելը : Եւ մասին կը կարծեմ թէ քու անձդ անմեղ սեպելու պատճառ մը չունիս : Ուրեմն քու եկեղեցի գալդ և հաղորդութիւն առնելը անանկ անհոգութիւնով՝ աւելի արժան էր քու մեղքերուդ հետ դասէիր , քան թէ անօնցմով քու անձդ Եստուծոյ առջև արդարացունելու համար ձակէիր : Բայց քանի մը ըրպէ առաջ ես Տէրօջը անունը ոչինչ տեղը բերան առնելդ՝ և զուր տեղը գործա-

ծելը լսեցի , առանց զարհուրելի զգայութիւն մը ունենալու անոր մեծ փառաւորութենէն՝ որուն վրայ որ խօսեցար : Այլ գուցէ տասը հազար անգամ այսպէս ըրիր քու կենայդ մէջը . ահա ասով երկրորդ պատուիրանքը կոտրած ես : Այլ որ ատեն որ առանց մէկ հարկաւոր գործի մը զանց ես ըրեր Աստուծոյ պաշտօնին գալու կիրակի օրը , և տեղի տուեր ես աշխարհային մտածմանքներուն որ կ'արգիլեն քեզ մտադիրութեամբ Աստուած պաշտելէն , ու աշխարհային գործ մը գործեր ես ան օրը , որն որ կրնայիր ուրիշ օր գործել , և հոգ չես ըրեր որ ան բոլոր օրը Աստուծոյ համար սուրբ պահես կարգալով՝ լսելով՝ աղօթք ընելով՝ մտածելով ու օգտակար խօսակցութիւն ընելով , ապա յայտնի է որ Տէրօջ սուրբ օրը պղծած ես : Աս պատուիրանքներուն միտքը ան է որ քու Տէր Աստուածդ քու բոլոր սրտովդ պիտի սիրես . բայց դուն ասկից պակաս՝ գտնուեցար՝ երբոր քու ամէն գործդ Աստուծոյ փառքին համար չգործեցիր : Ուրեմն հիմա ի՞նչ կը խորհիս քու անմեղութեանդ վրայ ան պարտաւորութիւններուն նայելով՝ որ տասը պատուիրանքներուն առաջին տախտակին մէջ յայտնուած են :

Դ . Ես չեմ կրնար համարձակիլ արգարացունել իմ անձս դէպ'ի Աստուած եղած պարտաւորութիւններուն նայելով , բայց հաստատ գիտեմ որ մարդու վնաս տուած չեմ :

Բ . Դուն այսպէս չէիր ըսեր՝ թէ որ Աստու-

Տոյ օրէնքին հոգևոր բնութիւնը և գերազանցու-
թիւնը իմանայիր , ինչպէս որ մեր Տէրը մեկնեց
իր քարոզութեանը մէջ լեռանը վրայ : Սառլ . 1 .
Վ . 1 . , ԳԼ : 2 . ոն կը գտնաս որ գէշ նայուածքը
աչքով կամ սրտով՝ շնութիւն կը սեպուի Մտու-
ծոյ առջևը , և զուր տեղը բարկանալը ու խօսքով
նախատելը տեսակ մը մարդասպանութիւն կը սե-
պուի . ուրեմն ո՞վ կրնայ արդարացունել իր անձը
ասոնցմէ : Թէ որ մէկալ պատուիրանքներն ալ
պս կերպով իմանալու ըլլաս , ալ յայտնի պի-
տի ըլլայ որ քու ամէն կենցաղավարութիւնդ՝ որ
անվայել է քու աստիճանիդ , ամէն անամօթու-
թիւն՝ մեծերուն երեսին յանդգնութեամբ նա-
խատինք տալը՝ և քեզմէ վարերուն հետ անու-
ղորմութեամբ ու անիրաւութեամբ վարվիլը հինգ-
երորդ պատուիրանքը կը կոտրեն : Ալ ամէն գէշ
խօսակցութիւն՝ զրպարտութիւն ու սուտումուտ
խօսքերը՝ որ ուրիշին վնաս կու տան , հակառակ
են իններորդ պատուիրանքին . և ամէն տրտնջ-
մունք՝ տժգոհ միտք՝ նախանձ ու ազահութիւն
մեղք են ու տասներորդ պատուիրանքին դէմ :

Գ . Ուրեմն կ'երևի թէ միայն մէկ պատուի-
րանք մը կը մնայ , որ անոր դէմ ես չեմ մե-
ղանչեր :

Վ . Թէ որ իրացունէ քու անձդ ու Մտու-
ծոյ օրէնքը ճանչնայիր , ալ քու անձդ անկից ալ
ազատ ըլլալ չէիր սեպեր : Մի՛ բարկանար , ին-
չու որ քու հոգիիդ փրկութիւնը ուզելու համար

կը խօսիմ: Աս չեմ խորհիր թէ դուն գող ես կամ յափշտակող, բայց բնաւ չջանացի՞ր քու ծախած ապրանքիդ մէկ պահսութիւնը ծածկել կամ պահել, երբոր զիտէիր թէ անոր պահսութիւնը ծածկելդ յատուկ պատճառ եղաւ ծախու առնողը յօժարեցունելու: Մ'անաւանդ՝ շատ անգամ չգովեցի՞ր քու ապրանքդ անանկ խօսքերով, որ իրաւունք չէր այնպէս ընել: Մ'ի թէ ան ապրանքը՝ որն որ ծախողը իր չքաւորութենէն ստիպուած կը ծախէր, անոր արժողութենէն շատ պակաս չառի՞ր: Ահա ասոնք անշուշտ պիտի վկայեն քեզի դէմ:

Պ. Տէր՝ թէ որ ատկերպով դատելու ըլլաս, բողոր աշխարհը կը դատապարտես. ինչու որ քու խօսքիդ նայելով՝ բարի մարդ մը չկայ երկրի վրայ:

Ք. Աս խօսքը չէ՛ թէ ես ինքիրմէս կը հնարեմ, այլ յատկապէս Աստուածաշունչը այսպէս կ'ըսէ. թէ՛ «Աղէկութիւն ընող մը չկայ՝ մէկ մըն ալ չկայ»: Լուով՝ Պ. 12:

Պ. Ուրեմն ուրախ եմ որ դուն իտիմ ընկերներէս աւելի դէշ չես սեպեր. և կը յուսամ որ ինձի նոյնպէս պիտի ըլլայ, ինչպէս որ ուրիշներուն. քանզի ամէնքը մեղաւոր են:

Ք. Այլ ատոր համար կը կարծես որ պէտքը չէ հոգ տանիլ թէ դուն ալ մեղաւոր ես. հապա յոյս ունիս որ դուն ալ բազմութեանը հետ զանց պիտի ըլլուիս: Չէ՞ որ այսպիսի խորհուրդ քու սրտիդ խորութեանը մէջ պահուած է: Բայց

ըսէ ինծի, բաղմուծիւնը ու մինակուծիւնը ի՞նչ տարբերութիւն ունի Մատուծոյ առջեւ, որուն ամենատես աչքէն մէկը չկրնար պահուելով, կամ անոր ձեռքէն ազատիլ : Այժմ Սոգոմի մէջ եղած ըլլայիր, աս նոյն խորհուրդը քաղցրութեամբը քեզ ալ պիտի քնացունէր ան տիրած մեղքերուն մէջ, սակայն քեզ ան կրակէն պիտի չազատէր :

Գ. Մտապէս դատելով՝ բոլոր աշխարհը կը դատապարտես :

Ք. Գատապարտել, ի՞նչ է ատ դատապարտել բառը, ատիկայ կը նշանակէ դատել ու վճռել յաւիտենական տանջանքին համար, որն որ մի, նակ արդար Գատաւորին կը վայլէ ընել : Աս բոլոր սրտովս կ'ուզեմ որ ամէն մարդիկ ազատին ան թշուառութենէն ու կորուստէն՝ որ գալու է. և ատոր համար հիմա քեզի հետ կը խօսիմ պարզապէս ու ճշմարտապէս, և Մատուծոյ խօսքին համեմատ :

Գ. Ուրեմն ո՞վ կրնայ ապրիլ. և ո՞չ դուն ինքդ ալ : Ազդաչեմ տէր, ըսէ ինծի՝ դուն բնաւ մեղք չգործեցիր :

Ք. Տարեկամ, ծաղը մի՛ ըներ. վասն զի ատ բանը՝ որուն վրայ կը խօսինք, շատ ծանրա-կշիռ բան մըն է : Աս ալ քեզի պէս մեղք գործեր եմ, ես մեղաւորներուն գլուխն եմ, ու իմ մեղքերս յաւիտենական դատապարտութեան արժանի են. Տայց Մատուած իր անձառ ողորմու-թեամբը կամեցաւ զիս արթնցունել որ ապաշխա-

րեմ. և ցուցուց ինձի իմ վտանգս ու կորուստս ,
 և լուսաւորեց իմ խաւարեալ միտքս ու շարժեց
 իմ թմրած հոգիս՝ որ փախչիմ դալու բարկութե-
 նէն : Սաև ցուցուց ինձի իր օրհնեալ Աւետարա-
 նին մէջը ան բացուած ճամբան , որ անոր մէջէն
 վաղելով փրկուիմ յաւիտենական մահէն , որ մե-
 ղաց պտուղն է : Հոգի . Գ . 23 : Ես յոյս ունիմ
 որ Աւետարանին մէջը յայտնուած փրկութիւնը
 ստացած , և մեղաց թողութիւնը ընդունած եմ
 Յիսուս Քրիստոսի հաւատքովը :

Գ . Կը յուսամ թէ ես ալ կ'ապաշխարեմ ,
 վասն զի ամէն ատեն որ Աստուած կը բարկացու-
 նեմ , յետոյ կը զղջամ ու կը ցաւիմ անոր հա-
 մար : Եւ հաւատքի համար թէ որ կ'ըսես , ինչո՞ւ
 պիտի չհաւատամ , մենք ամէնքս ինչպէս որ կը
 յուսամ քրիստոնեայ ենք , մի՞թէ չե՞նք :

Ք . Թէ որ քու զղջալդ սրտանց և ուղիղ ըլ-
 լայ , ու քու հաւատքդ կենդանի և ճշմարիտ ,
 ան ատենը վտանգ մը չկայ քեզի , և երանելի
 է քու կեանքդ ու վիճակդ : Բայց շատ մարդիկ
 իրենց անձերը խաբած են մեռած հաւատքով ու
 թերի ապաշխարութիւնով : Արդ՝ կ'ուզե՞ս որ հի-
 մա քու հաւատքդ ու ապաշխարութիւնդ քննուին :

Գ . Այո՛ , կ'ուզեմ . ինչու որ ինձի բնաւ
 մնաս մը չտար քննելը : Թէ որ ես անվախ ու
 անվտանգ եմ , լաւ է քննել . ապա թէ չէ՛ .
 յոյս ունիմ որ հիմա ալ շատ ուշ չէ՛ ապաշխարել
 ու իմ ապաշխարութիւնս կատարել : }

Ք. Հատ աղէկ կ'ըսես . ուրեմն առաջ քու
 ապաշխարութիւնդ քննենք : Ղշմարիտ ապաշխար-
 ութիւնը ան է որ մեղքը ու անոր գարշելի և
 պիղծ ըլլալը սրտովդ իմանաս , և միշտ միտքիդ
 մէջը ունենալով ան՝ ատեն : Յետոյ քու անձդ
 մեղքով ապականած տեսնելով՝ քեզմէ զգուիս ու
 միշտ ջանք ընես մեղքէն հեռու կենալու , և
 սկսես նոր կեանք մը վարել ճշմարտապէս Աս-
 տուծոյ գառնալով : Արդ՝ քու ապաշխարութիւնդ
 այսպէ՞ս է՝ թէ չէ :

Գ. Կը յուսամ որ այդպէս է :

Ք. Մեղաց պտուղը մահ է , և յաւիտենա-
 կան մահ . ուրեմն միտքդ դրի՞ր որ աս մահին ար-
 ժանի ես :

Գ. Ես այնպէս արժանի եմ , ինչպէս որ ու-
 րիշները . վասն զի ամէնն ալ մեղաւոր են . բայց
 Աստուած ողորմած է :

Ք. Դուն հիմա ուրիշներուն համար մի՛ խօսիր ,
 քեզի համար ըսէ՝ թէ կը խորհի՞ս որ յաւիտե-
 նական մահուան արժանի ես :

Գ. Թէ որ Աստուած ինձի հետ խիստ արգար-
 վարուի , այո՛՝ արժանի եմ յաւիտենական մա-
 հուան . բայց ինչպէս որ կը հաւատամ թէ Աս-
 տուած ողորմած է , անանկ ալ կը յուսամ որ պի-
 տի չդատապարտուիմ :

Ք. Կը վախնամ որ ատ քու Աստուծոյ ողոր-
 մութեանը վրայ ունեցած կարծիքդ ճշմարիտ ա-
 պաշխարութիւնը խափանէ : Կ'երևայ թէ ողոր-

մութեան յոյս ունիս, ու դեռ կատարելապէս չես
 իմացեր՝ թէ որչափ ողորմելի ու բոլորովին աղ-
 քատ ես, և թէ առանց Մատուծոյ ողորմութեա-
 նը պիտի կորսուիս. և թէ վիրաւորուելէն առաջ
 յոյս ունիս բժշկութեան դեղ ընդունել: Ատ ան
 է՝ որ Մենակալ Տէրը կ'անուանէ, «Իր ժողո-
 վուրդին վէրքը հարեանցի բժշկել»: Արեւ. Գ. Գ.
 14. Ը. 11: Հիմա կ'երևայ որ ասով դուն քեզ
 խաբած ես. վասն զի բնաւ չտեսար որ մեղաց ու
 մահուան վիճակին մէջն ես. բնաւ ատելի չերև-
 ցաւ քեզի մեղքը. և բնաւ չվախցար քու անձիդ
 կորուստէն, և կամ չխոստովանեցար թէ ամենեւին
 օգնութիւն կամ կարողութիւն չունիս դուն քեզ-
 մէ, և վասն այնորիկ բնաւ չգիմեցիր անոր՝ որ
 դատապարտութենէ ազատող է: Աւ թէ որ
 բնաւ Վրիստոսի դիմած չես՝ անօգնական ու
 ապականեալ մարդու մը պէս, յայտնի է որ
 փրկութեան յոյս մը չունիս անկէջ: Տես ի՞նչպէս
 եղաւ ան առաջին հաւատացեալներուն՝ որ առա-
 քեալները կը յիշեն՝ «Եր Կտակարանին մէջ, թէ
 Պետրոսին ահանջ դնողները որքան սրտանց զղջա-
 ցին ու ըսին. «Մարդիկ եղբայրներ՝ ի՞նչ ընենք»:
 Գործ. Ի. 37: «Եոյնպէս և բանտապետը երբոր
 իր ողորմելի վիճակը ճանչցաւ, դողալով եկաւ
 առաքելոց ոտքը ինկաւ իր մկրտուելէն ու մեղաց
 թողութիւն ընդունելէն առաջ: Գործ. Ժ. Գ. 29:
 Աւ Պողոս ալ դետնի վրայ ինկաւ: Գործ. Թ. 4:

Դ. Ենոնք ամէնքն ալ անհաւատ էին . բայց
 ես իմ մանկութենէս մկրտուեցայ, և բարին ճանչ-
 նալու համար կրթուեցայ, ու միշտ կը հաւատայի :

Բ. Եստուած ամենուն հետ մէկ կերպով չվա-
 րուիր . բայց զգոյշ կեցիր որ քու յոյսդ դրսի
 բաներուն վրայ չդնես : Ստոյգ է որ քու ման-
 կութենէդ մկրտուեցար, բայց քննէ՛ քու սիրտդ
 ու կեանքդ թէ արդեօք աշխարհիս մէջ Եստուած
 չունեցողի մը պէս չապրեցա՞ր : Մի թէ աշխարհը
 մարմինը և սատանան ուրանալուդ տեղը, աշխար-
 հիս կամքերուն չհետեցա՞ր շատ բաներ մարդոց
 կարծեացը պէս դատելով՝ ու Եստուծոյ խօսքին
 դէմ՝ հակառակելով : Մի թէ շատ անգամ աշ-
 խարհի ձայնին աւելի մտիկ չըրի՞ր՝ քան թէ Ես-
 տուծոյ ձայնին . և աշխարհի սովորութեանը
 պէս չվարուեցա՞ր Եստուծոյ պատուիրանքին դէմ
 երթալով ու գործելով : Մի թէ շատ անգամ
 քու մարմնաւոր ցանկութիւններուդ չհետեցա՞ր
 Եստուծոյ սուրբ օրէնքը բանի տեղ չդնելով ու
 աւրելով . և թէպէտ յայտնի յանցանք մը չգոր-
 ծեցիր ալ, բայց չար խորհուրդներ քու սրտիդ
 մէջը չպահեցի՞ր . և պզտիկ մեղքերուն համար բնաւ
 անհոգ չեղա՞ր : Եւ չէ՞ որ շատ ատեն յատկապէս
 սատանան իշխան եղաւ քու վրայդ, ու կը դրդէր
 քեզ որ Եստուած բարկացունես ու անոր սուրբ ա-
 նունը և սուրբ օրը պղծես . և ան ալ այնպիսի փուճ
 հեշտութեանց համար՝ որ յայտնի կը ցուցունեն
 թէ սատանան տիրապետած է քու վրայդ ու կ'իշխէ :

Ալ չէ՞ որ դեռ ատ մեղքերուդ մէջը մնացած ես, քիչ հոգ տանելով, կամ իսպառ հոգ չընելով քու հոգիիդ փրկութեանը համար, ու յոյս ունիս որ պիտի փրկուիս : Ալ հիմա ալ քու կենցաղավարու թիւնդ նոյնպէս չէ՞, ահա կը տեսնեմ որ դուն ճանչնալով կը խոստովանիս թէ այնպէս է : Ուրեմն հիմա յայտնի չէ՞ որ այսպէս քու մկրտութիւնդ օշուտ մը չունի քեզի . և որ շատ հարկաւոր է քեզի որ Աստուծոյ դառնաս ու ամէն բան նոր 'ի նորոյ սկսիս :

Դ . Ի՞նչպէս պարտիմ նորէն սկսիլ :

Ք . Ճանչնալով ու խոստովանելով, թէ Աստուծմէ հեռանալովդ դուն քեզ մեղաց ու թշուառութեան մէջ ձգեցիր, քանզի Աստուծմէ հեռացար ու դէպ 'ի չարը հակամիտեցար, և անոր համար սրտով թշնամի ալ եղար Աստուծոյ . և թէ իսպառ թաղուած ես մեղաց մէջ ու արժանի ես բարկութեան, և կործանման ծայրը կայնած ես քու յանցանքներովդ ծածկուած :

Դ . Հատ կ'ուզեմ որ բոլորովին թողում մեղքը, դառնամ առ Աստուած, և ունենամ բարի կեանք մը :

Ք . Ենոք բարի խորհուրդներ են, բայց կ'երևայ թէ ուղիղ սկզբունքներէ չեն բղխիր . վասն զի կը տեսնեմ որ կ'ուզես մեղքդ թողուլ և արդարութիւն գործել . սակայն ծածուկ կերպով մը քու անձիդ ուղղութեանը ու բարի գործքերու վրայ կը դնես քու յոյսդ, իբր թէ ա-

նոնք կրնան ընդունելի, ու Վրիստոսի հետ մաս-
 նակից ընել քեզ: Ատ սովորութիւնը անոնցն է՝
 որ ճշմարտութենէն հեռացած են ու մտքով խա-
 ւարած, և անոր համար իրենց կարողութեանը
 վստահելով՝ կ'ուզեն իրենց արդարութիւնը հաս-
 տատել, (Հոգի . Ս . Յ .) և չէ՛ թէ Վրիս-
 տոսինը: Բայց երբոր խոստովանիս թէ մեղքով
 լեցուն՝ գարշելի ու անպիտան ես, և Յորին նման
 քու անձէդ զգուած՝ երբոր ճանչնաս ու խոստո-
 վանիս թէ բնաւ ողորմութիւն գտնալու ալ ար-
 ժանի չես, ոչ ալ կարող դուն քեզմէ բարի բան
 մը ընել, երբոր ոչինչ սեպես քու խիստ շատ
 բարի գործքերդ ալ, որ մեղքով ապականած
 են, և քու անձդ Աստուծոյ առջին խոնարհե-
 ցունես մէկ կորսուած ու անօգնական մեղաւորի
 մը պէս, որ բնաւ յոյս չունի իր անձին վրայ,
 հապա միայն Յիսուս Վրիստոսի ձեռքովը կատար-
 ուած փրկութեան աւետիսովը իր սիրտը կը մտի-
 թարէ. երբոր աս ըսուած բաները չէ թէ մինակ
 քու լեզուիդ դաւանութիւնն ըլլան, այլ ճշմարտու-
 թիւնով քու թրտիդ խորութեանը մէջ տպուած
 ու հաստատուած. և երբոր աս ամէնը տես-
 նեմ՝ ան ատենը կը հաւատամ որ յատուկ
 շնորհաց գործ մը սկսեր է քու հոգիիդ մէջը:

Դ . Ատ ի՞նչ է, քու խրատդ իս յուսահա-
 տութեան կը տանի:

Վ . Այո, կ'ուզեմ որ յուսահատիս քեզմէ ե-
 ղած ամէն օգնականութենէն ու ամէն գործքերէն,

որոնց վրայ քու յոյսդ դրած ես . վասն զի մինչև որ անանկ չընես , այնչափ աղէկ չես կրնար պատուել Քրիստոսը՝ ինչպէս որ արժան է . և չես երթար անոր քովը իբրև մի միայն քու Վրկիչդ . որ եկաւ գերիններուն թողութիւն քարոզել . ու սրտով խոցուածները բժշկել : Դ Գ . 19 :

Գ . Կարծեմ աս ամէնը մէկ խիստ շատ չարագործ մեղաւորի կամ կռապաշտի մը հարկաւոր են . Բայց ես միշտ քիչ թէ շատ Մատուծոյ վախովը կը վարեմ իմ կեանքս , միշտ եկեղեցի կ'երթամ և միշտ կը հաւատամ :

Բ . Հիտակը ըսելով քեզի՝ կը վախնամ որ դուն բնաւ չհաւատացիր ինչպէս որ արժան էր . և ասոր համար շատ բան ունիմ քեզի խօսելու ուրիշ անգամ : Հիմա յայտնի է որ քու ապաշխարութիւնդ ճշմարիտ չէ . վասն զի դուն բնաւ չտեսար ու չիմացար քու անձիդ կորուստը , և վասն այնորիկ չկրցար քու բոլոր սրտովդ փափաքել որ ազատիս անկից ինչպէս որ պէտք է : Եւ աս պատճառաւ միշտ քու անձդ խաբեցիր՝ յուսալով թէ քու վիճակդ բարի է , կամ թէ բարի պիտի ըլլար , թէ որ միայն քիչ մըն ալ աղէկ կենցաղավարութիւն ունենայիր : Մհա աս քու յոյսդ քու անձիդ վրայ՝ ճշմարտապէս մեղք է . բայց ապաշխարութեան ուրիշ նշաններուն նայելով , ինչպէս՝ մեղքէն հեռանալուն , դուն լաւ գիտես որ առանց հոգ տանելու քանի մը սովորական մեղքերու մէջ ապրեցար . և Մատուծոյ դառ-

7218-87

նալու կողմանէ ալ յայտնի է որ չդարձար Աստուծոյ . ինչու որ բնաւ չգիտցար ու չիմացար՝ թէ քու ցանկութիւններուդ հետեւլով հեռացած ես իրմէն :

Իրաւ որ (թէպէտ կ'երևայ թէ դուն չես գիտեր ան ,) ան խանգարեալ բնութիւնը՝ որ դուն ու ամէն մարդիկ ունին , անանկ բնութիւն մըն է , որ անկից մեղք ու ապականութիւն դուրս կու գայ : Գուն Աստուծոյ կամքը ընելուդ տեղը , քու կամքդ կատարել ուզեցիր , որ քու ապականեալ բնութիւնդ մտրմնաւոր ուրախութիւնով ու հարստութիւնով , աշխարհային պատուով ու հանգստութիւնով և ասոր նման ուրիշ բաներով ուրախացունես . ահա աս էր քու բոլոր կենցաղավարութեանդ յատուկ դիտաւորութիւնը , որ հակառակ էր ան պատուիրանքին ըսածին՝ թէ «Ամէն բան Աստուծոյ փառքին համար ըրէք» : Ե. Կորնթ. Ժ . 31 : Մանաւանդ թէ քու անձդ աղէկ քննելու ըլլաս , քու սրտիդ մէջը յատուկ թշնամութիւն կը գտնաս դէպ 'ի Աստուած . և առաքեալն ալ կ'ըսէ , թէ՝ «Մտրմնաւոր խորհուրդը թշնամութիւն է առ Աստուած» : Հուրթ . Բ . 7 : Այլ աս թշնամութիւնը յայտնի կը ցուցնէ իր Աստուծոյ կամքին դէմ կենալը , ան բանը ընել տալով՝ որն որ անիկայ արգիլեց , և ան բանը ընել չտալով՝ որն որ անիկայ ընել պատուիրեց . նաև փախչելով Աստուծմէ իբրև մեր թշնամիէն , և ջանալով որ քու անձդ պահես իրմէն , ինչպէս որ Աստուծոյ

դամ ըրաւ : Արդեօք բնաւ օրեր կամ շաբաթներ
 չանցուցիր առանց մտածելու Աստուծոյ վրայ սրտի
 ջերմեռանդութեամբ , թէ և միշտ և անխափան
 անոր ձեռքէն ողորմութեան շնորհք ընդունեցիր :
 Միթէ այսպիսի խորհուրդները մէկ դի չձգեցիր ու
 չատեցիր , երբոր քու միտքդ կու գային . արդեօք
 Աստուծոյ և յաւիտենական կենաց կամ պատժոյ
 համար խորհելէն՝ քու խաղաղութիւնդ չուզող
 թշնամիներէն փախչելու պէս բնաւ չփախար , ու
 չխղդեցիր անօնք աշխարհային հօգերով՝ դատարկ
 խօսակցութիւնով՝ ունայն խաղերով և ուրախու-
 թիւնով : Արդեօք աս կերպովս բնաւ Աստուծմէ
 չփախար , այո , դուն աղէկ գիտես որ ճշմարիտը
 կ'ըսեմ քեզի : Աւրեմն թողութիւն շնորհէ ինձի որ
 համարձակ խօսիմ քեզի հետ . ինչու որ մինչև
 հիմա մոլորած պտրտեցար ու քու անձիդ կորուս-
 տը չճանչցար , քու անձդ խաբեցիր , և քու հո-
 դեոյդ հետ խաղաղութիւն կը խօսէիր՝ քանի որ
 խաղաղութիւն չկար : Արդ՝ եկուր հիմա ու մտածէ
 ան ամէնը որ ինձմէ լսեցիր , կարդա Աստուածա-
 շունչ Սուրբ Գիրքը , և աղաչէ՛ Աստուծոյ որ
 շնորհք տայ քեզի՝ որ քու իսկական վիճակդ ճանչ-
 նաս ու ամէն կերպով ուղիղ դատաստան և
 քննութիւն ընես :

ԵՐԿՐՈՐԳ

Խ Օ Ս Ը Կ Ց Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ք . Բարեկամ , ես յոյս ունէի քեզ ասկից առաջ տեսնել , որ մէկ մըն ալ խօսինք ան շատ հարկաւոր բաներուն վրայ :

Գ . Ըրդարև տէր , թէ որ համարձակիմ ճշմարիտը խոստովանիլ , պէտք է ըսեմ որ ան քու ըսած խօսքերդ այնքան չհաւնեցայ որ ցանկայի անգամ մըն ալ լսել անոնք : Եւ հիմա ալ քու քովդ չէի գար , բայց միայն ան բանին համար որն որ մեկալն օր քու քարոզութեանդ մէջը լսեցի :

Ք . Խիստ շատ կը հաւնիմ ատ քու անկեղծ համարձակութիւնդ՝ սիրելիս , բայց ի՞նչ էր ան՝ որով ես քեզ տրտմեցուցի :

Գ . Ես կարծեցի որ դուն խիստ սաստիկ յարձակեցար իմ վրաս , և շատ վախցայ որ չըլլայ թէ իմ բոլոր սիրտս տրտմութիւնով լեցունես :

Ք . Չե՞ս կարծեր որ ամէն ինչ որ քեզի հետ խօսեցայ , քու հոգիիդ փրկութիւնը ուղելէս շարժուած խօսեցայ :

Գ . Ըյո , կը հաւատամ որ ճշմարտապէս սիրով շարժուած խօսեցար :

Ք . Կը կարծե՞ս որ խօսածներուս մէջը սուտ բան մը կար :

Գ . Ըյո , ան ատենը անանկ կը սեպէի , ինչու որ կ'երևար ինծի թէ շատ խստութիւնով դատե-

ցիր իս , և ամէն գէշ մարդոց հետ հաւասար սեպեցիր իս . բայց հիմա յայտնի իմանալով կը խոստովանիմ՝ թէ ինչ որ ըսիր , ամէնն ալ ճշմարիտ էր :

Վ . Ուրեմն ի՞նչ բան խորհուրդներդ այսպէս փոխեց :

Գ . Մէկալ օրուան քու տուած քարոզդ . որ ան ահաւոր դատաստանին օրուանը վրայ ըլլալով շատ խռովեցայ երբոր լսեցի . վասն զի շատ կը վախնամ որ եթէ դատաստանին օրը հիմա հասնի՝ իս անպատրաստ պիտի գտնէ : Այլ ան ատենը ինչ պիտի ընեմ . միայն աս կրնամ ընել այսինքն աղաչել , թէ՛ Տէ՛ր , ողորմէ իմ խղճալի հոգիիս :

Վ . Ան ատենը շատ ուշ պիտի ըլլայ որ աղաչես ու ողորմութիւն գտնել յուսաս . բայց մասնաւորապէս ինչ էր ան որ շարժեց քեզ ատ կերպով դատել քու անձդ :

Գ . Ան խօսքը՝ որն որ դուն ցուցուցիր . Մապի . Ին . գլխէն , թէ դատաստանին օրը արդարները մեղաւորներէն պիտի զատուին , և թէ աս զատուիլը առաջ կու գայ ան բաժանումէն որ աս աշխարհիս մէջը կ'ըլլայ՝ երբոր արդարները մեղաւորներուն գործքերը ու ընկերութիւնը կը ձգեն : Բայց ես իմ մէջս ասանկ բաժանում մը չեմ գրտներ . և վասն այնորիկ շատ կը վախնամ որ չըլլայ թէ դեռ ան մեղսալից վիճակին մէջը եղած ըլլամ՝ որուն մէջ ամէն մարդիկ բնականաբար կը մնան , ինչպէս որ դուն ըսիր :

Վ. Շատ պատճառ ունիս վախնալու, ձեզի
 ըսի՝ (ա) թէ Մն օրը միայն անոնք արդար կը
 սեպուին, որ արդարութեան ցանկալով Յիսուս
 Վրիստոսի դիմեցին, որ անով արդարանան ու
 փրկուին, որ Մստուծոյ Հոգիովը սրբուեցան,
 որ սիրտերնին նորոգուեցաւ, և որ սուրբ կենցա-
 ղաւարութիւնով յայտնի ցուցուցին աս մեծ փո-
 փոխմունքը իրենց մնացած կենացը մէջ՝ թէ և ի-
 րենց մեղքերը շատ ու մեծ էին: Եւ թէ՛ (բ) Մն
 օրը մեղաւոր անոնք կը սեպուին, որ ապրեցան ու
 մեռան առանց Վրիստոսի վրայ կենդանի հաւատ-
 քին, և որ Մստուծոյ Հոգին չընդունեցին իրենց
 սրտերուն մէջ, թէ և իրենց կենցաղաւարութիւնը
 դրսուանց շատ պարկեշտ էր ու բարեգործ:

Գ. Իբրա՛ւ ատիկայ էր որ իս վախով լեցուց,
 վասն զի ըսիր, թէ Սարգ մը որչափ բարեգործ
 ըլլայ՝ տակաւին անիկայ ալ մեղաւոր է և ար-
 ժանի դատապարտութեան, թէ որ առանց բաժին
 ունենալու Վրիստոսի մէջ՝ և առանց Մստուծոյ
 առջևը Վրիստոսով արդարացած ընդունելի ըլլա-
 լու՝ մեռնելու ըլլայ: Եւ թէ աս ողորմութիւնը ու
 աս ընդունելի ըլլալը Յիսուս Վրիստոսի ձեռքով
 թէ որ մէկը իր մեռնելէն առաջ ստանալու ըլլայ,
 ալ անոր մեղքերը զինքը դատապարտելու համար
 չեն յիշուիր ան մեծ օրը: Եւ աս բանը հաստա-
 տելու համար դուն մեզի ցուցուցիր՝ թէ վերջին
 օրը, Սատթէոս Մետարանիչին պատմութեանը
 նայելով, արդար Ղատաւորին առջևը բնաւ մար-

գոց մէկ մեղքը չյիշուիր , ոչ ալ ամբարիշտ մար-
գոց մէկ բարի գործը :

Վ. Ան ամբարիշտները որ կ'ապրին ու կը մեռ-
նին , առանց ճանչնալու խոնարհութեամբ իրենց
բնական ապականութիւնը ու գործած մեղքեր-
նին՝ անանկ որ բնաւ հաւատքով չգիմեցին Աս-
տուծոյ ողորմութեանը՝ որ Վրիստոսով պատրաս-
տուած է , իրաւ կ'ըսեմ որ այնպիսի ամբարիշտ-
ները բնաւ յիշուելու արժանաւոր բարի գործ մը
չունին , վասն զի ինչ որ անոնք կ'ընեն՝ ծուռ
գիտաւորութիւններէ առաջ կու գայ . ինչու որ
կամ անձնասիրութեան և աշխարհական ցան-
կութեանց համար կ'ընեն , և կամ իրենց գործ-
քերովը Վրիստոսի մէջ բաժին մը ունենալու ,
ու իրենց մեղքերուն Աստուծոյ առջևը թողութիւն
ստանալու համար , որ յայտնի կը ցուցունեն՝ թէ
փրկութիւնը օրէնքին գործքերէն կ'ուզեն ստանալ :
Աւ անոր համար իրենց գործքերը ոչինչ կը սե-
պուին . ինչու որ հաւատքով չգործուեցան , ու սի-
րոյ աղբիւրէն չբխեցան , և մէկը կարող չէ
Աստուծոյ ընդունելի բարի գործ մը գործել , թէ
որ Վրիստոսի հետ միաւորուած չըլլայ , որ անի-
կայ է միայն ճշմարիտ որթը , ու հաւատացեալ-
ները ճիւղ են , որ անկից կեանքը կ'ընդունին , ու
պտուղ կուտան : Յովհ . Եւ : Բայց մէկալ
կողմանէ արգարները՝ որ ընդունելի եղան Վրիս-
տոսով , անոր համար իրենց մեղքերը ալ չեն
յիշուիր , վասն զի շատ ժամանակ առաջ թո-

ղուեցան ու ջնջուեցան և իրենց կիսկատար ծառայութիւնները ընդունելի կ'ըլլան իրենց Վասնայապետին՝ Յիսուսի ձեռքովը, որ անոնց անօրէնութիւնները իր վրայ առաւ, և ձրի շնորհօք կ'արդարանան առատապարգև Վատաւորին առջևը: Ուրեմն աս կերպով կը զատուին արդարները մեղաւորներէն՝ մէկը մեղաց թողութիւն կը գրտնայ և ընդունելի կ'ըլլայ Վրիստոսով արդարի պէս, ու մէկալը բնաւ չձանձնալով կատարելապէս իր մեղանշական ու կորստական վիճակը, և ամբարտաւանութեամբ չխոստովանելով իր ոչինչ ու մեղաւոր ըլլալը, դուրս կը ձգուի: Են՝ որ Եւետարանին մէջ յայտնուած ողորմութիւնը ու փրկութիւնը խնդրելու չհետեւիր, և օրէնքին գործքերովը արդարանալ կ'ուզէ, անշուշտ դատաստանին օրը պիտի դատուի օրէնքին պայմանովը, որ կատարեալ հնազանդութիւն կը պահանջէ, և կը դատապարտէ ամենքը որ առ կատարեալ հնազանդութիւնը չունին: Այսն օրոյ անիկայ առանց միջնորդի մնալով և մեղաց թողութիւն չգտնալով պիտի դատապարտուի:

Վ. Թէ որ այդպէս է, ուրեմն ինչո՞ւ մեր գործքերը կը յիշուին ան օրը:

Վ. Ետ բանին համար երկու պատճառ առաջ կը բերեմ քեզի. նախ՝ թէ և գործքերը հիմն ու պատճառ չեն՝ որով մարդս փրկուի և ընդունելի ըլլայ, բայց անոնք յատկապէս կը ցուցունեն՝ թէ արդեօք մարդս արդարացած վիճակին մէջն է,

Թէ չէ: Ասն զի թէ որ մենք՝ Քրիստոսի վրայ
 հաստատուած չըլլանք, մենք մեզմէ ամենեին սրբ-
 բութեան պտուղ չենք կրնար ունենալ. խնոր
 համար պարտինք սրբութեան պտուղ բերել, որ
 ճշմարտապէս գիտցուի թէ մենք Քրիստոսի մէջ
 հաստատուած ենք, ինչպէս որ մեր Տէրը կ'ըսէ.
 «Դմ մէջս կեցէք՝ ու ես ձեր մէջը. ինտոր որ ճիւ-
 ղը ինքիրմէն չկրնար պտուղ բերել, թէ որ որ-
 թին վրայ հաստատուած չըլլայ. ասոր պէս դուք
 ալ թէ որ իմ վրաս հաստատուած չըլլաք»:
 Յովհ. 15. 4: Ուստի անոնք որ իրենց կեանքը
 արդարութեամբ ու սրբութեամբ չեն վարեր, ի-
 րենց անձերը կը խարեն ինքզինքնին արդար սե-
 պելով. բանզի բարի գործքերն են, յատուկ նշան
 որ կը դատէ հաւատացեալները՝ անհաւատներէն:
 Արկորդ՝ բարի ու օգտակար գործքերուն զանա-
 զան աստիճանները արդարներուն մէջն ալ տար-
 բերութիւն կ'ընեն. անանկ որ Մտուած ալ կը
 բարեհաճի զանազան փառքի աստիճան տալ ան-
 նոնց: Աւ ամէն մէկուն փառքին աստիճանը, իր
 տուած պտուղին ու ջերմեռանդութեամբ Մտու-
 ծոյ այգիին մէջ աշխատելուն նայելով կը չափուի
 ու կը հաստատուի:

Պ. Աս միշտ կը կարծէի՝ թէ մենք քրիստոն-
 եաներս ամենքս ալ ճշմարիտ հաւատացեալներ
 ենք, և թէ մեր մէջը բնաւ զանազանութիւն չկայ,
 և թէ դատաստանին օրը անոնք միայն կը սե-
 պուին արդար՝ որ իրենց կեանքը օրինաւոր կերպով

սրբութեամբ ու բարեգործութեամբ անցուցին :
 Այս ինքզինքս անոնց մէջն ըլլալ կը կարծէի, և ան
 ամենուն մէջն ալ՝ որ ինձմէ աւելի աղէկ էին -
 և թէ պիտի դատապարտուին միայն ան ամ-
 բարիշտները ու անհաւատները՝ որ չարախորհուրդ
 էին : Յիրաւի միշտ քիչ մը վախ ունէի՝ թէ այն-
 քան բարի չեմ որքան որ պէտք էր ըլլայի, և
 չէի գիտեր որչափ մարդիկ արդար պիտի սեպուին,
 բայց կը կարծէի թէ իմ վիճակս շատերուն՝ և
 գրեթէ իմ ամէն ճանչցածներուս վիճակէն աւելի
 աղէկ է :

Ք. Ատ քու մտածմունքդ Աստուծմէ սոր-
 ված չես, և հիմա չե՛ս տեսներ որ անիկայ սը-
 խալ է :

Գ. Հիմա կը տեսնեմ թէ քանի որ աս աշ-
 խարհիս մէջն եմ պարտիմ բոլոր իմ մեղքերուս
 համար ողորմութիւն ու թողութիւն գտնելու ջա-
 նալ, չէ՛ թէ իմ գործքերուս արժանաւորութիւ-
 նովը՝ որ բան մը չեն արժեր, հասցա Յիսուս
 Քրիստոսի հաւատքովը : Բայց ատ հաւատքը
 ի՞նչ է՝ չեմ գիտեր. աս գիտեմ որ ես ճամբէն
 դուրս ելած էի :

Ք. Իրաւցունէ ելած էիր, և հիմա հասած է
 ժամանակը՝ որ արթըննաս, ու ջերմեռանդ սըր-
 տով Տէրը խնդրես, որ չըլլայ թէ քեզ մէջ
 տեղէդ կտրէ ու քու բաժինդ ան կեղծաւորնե-
 րուն հետ գնէ, ուր որ լալ ու ակումներ
 կճռցունեն ինչ կայ :

Գ. Կաղաչեմ տէր՝ ըսէ՛ ինձի, ի՞նչ ընեմ որ փրկուիմ :

Ք. Ի՞նչ կը խորհիս քու անցուցած կեանքիդ վրայով :

Գ. Կը տեսնեմ որ ամէն օր Աստուած բարեկացուցի՛ իր պատուիրանքները կոտրելով, և իմ կամքս կատարելով ու չէ՛ թէ իր կամքը, և արդէն հազարաւոր մեղաց պատիժի տակն ինկած եմ, որ անոնց պինտ պղտիկը բաւական է իս դատապարտելու, թէ և ուրիշ մեղք մըն ալ ըրած չըլլայի :

Ք. Ուրեմն ի՞նչ կը խորհիս քու բարի գործքերուդ վրայ :

Գ. Ի՞նչ կը խորհիմ, մինակ մեղք կը տեսնեմ իմ ամէն գործքերուս մէջը . վասն զի ամբարտաւանութիւնս՝ որով ես իս ուրիշներէն աւելի բարեգործ կը սեպէի, իմ աշխարհասիրութիւնս, իմ ընդունայն բաներուն ցանկալս, և իմ միտքս վրաս չպահելս թէ՛ աղօթքի մէջ և թէ քարոզ լսելու տօնես, բաւական են իս դատապարտելու, թէ և ուրիշ մեղք մը գործած չըլլամ :

Ք. Ուրեմն ի՞նչ ընելու միտք ունիս :

Գ. Միտք ունիմ որ աւելի աղէկ կեանք մը վարեմ, մեղաց հետ կուուիմ ու աղօթք ընեմ :

Ք. Բայց աս ըսած ամէն բարեգործութիւններդ մինչև հիմա մեղաց հետ խառնուեցան, ալ ի՞նչպէս կը յուսաս որ անոնք ընդունելի ընեն քեզ . կամ թէ որ կրնայիր շատ աղէկ կատար

րել բարի գործքերը , առ ամէնը քու պարտա-
ւորութիւնդ են . և վասն այնորիկ թէ և կարո-
ղանաս բարի գործքեր գործել , անոնք քու ան-
ցած մեղքերուդ տեղը չեն կրնար լեցունել . բնա-
ասոնց մէկին պատճառաւր ամենեին մէկը կարող
չէ արդարանալ . քանզի օրէնքին գործքերովը մէկ
մարմին մը պիտի չարդարանայ Աստուծոյ առջևը :
Հոով՛ . Գ . 20 :

Գ . ՂՉմարիտ է որ իմ առջև ճամբայ մը
չեմ տեսներ . թէ որ երբէք մեղքով կորսուած
մարդ մը կայ՝ անիկայ ես եմ . ուրեմն ի՛նչ ընեմ :

Ք . “ Հաւատա՛ Տէր Հիսուս Քրիստոսին , ու
պիտի փրկուիս դուն՝ և քու տունդ ” : Գործ . Ժ . Թ .
31 : “ Ա՛ս է Աստուծոյ գործը , որ անոր խրկածին
հաւատաք ” : Յովհ . Թ . 29 : “ Ասով՝ ամէն ով որ
հաւատայ , կ'արդարանայ ” : Գործ . Ժ . Գ . 39 :
Ուստի այդպէս մերկ՝ աղքատ՝ մեղաւոր և անօգ-
նական եկո՛ւր Աստուծոյ քովը , որ Քրիստոսով
ողորմութիւն գտնես : “ Ասն զի բոլորովին կա-
րող ալ է ապրեցընելու անոնք՝ որ իրմով Աստու-
ծոյ կու գան . որովհետեւ ինքը միշտ կենդանի է
անոնց համար բարեխօս ըլլալու ” : Եբր . 1 : 28 :
Եւ անիկայ կարող է լուանալ քեզ քու ամէն
մեղքերուդ պղծութենէն ու դատապարտութենէն ,
քու մեղքերուդ զօրութիւնը և իշխանութիւնը
կործանել քեզմէ . և բոլորովին քեզ սուրբ ընել ,
ու քու բոլոր հոգիդ ու շունչդ ու մարմինդ անա-
բատ պահել , ու մաքուր և անարատ կայնեցու-

նել քեզ Հօր Աստուծոյ առջևը : Ափեա . Ե . 27 :

Գ . Բնաւ տարակուսանք մը չունիմ Քրիստոսի իս փրկելուն զօրութեանը ու կարողութեանը վրայ . բայց կը վախնամ թէ այնպէս արժանի մարդ մը չեմ որ կարենամ փրկուիլ :

Ք . Աս բանը որոշելու համար նայէ՛ Աստուածաշունչին մէջը . վասն զի հօն գրուած է թէ Քրիստոս Յիսուս աշխարհք եկաւ մեղաւորները փրկելու : Ա ՏԺՏ . Ե . 15 : Հիմա ի՞նչ կ'ըսես , դուն ալ անոնցմէ մէկն ես , որոնք ինքը փրկելու եկաւ , թէ չես :

Գ . Բայց անիկայ պիտի չփրկէ ամէն մեղաւորները , ու ամէնքը իրաւցունէ չփրկեր :

Ք . Ատիկայ անոր համար է որ անոնք չեն ուզեր իրեն գալ , որ փրկուին : Աս բանին համար ինքը դանգաւ կ'ընէ ըսելով , «Ղուք չէք ուզեր ինձի գալ , որ կեանք ունենաք» : Յովհ . Ե . 40 :

Գ . Բայց միթէ գրուած չէ՞ , թէ՛ «Ապաշխարեցէ՛ք ու աւետարանին հաւատացէ՛ք» . և թէ՛ «Ան որ հաւատայ՝ ու մկրտուի , պիտի փրկուի» : Սարկ . Ե . 15 : Ժ . Գ . 16 : Սակայն ես կը վախնամ որ աս ալ ըրած չեմ :

Ք . Թէ որ մեղաց բեռովը ծանրացած ես , ու կ'ուզես որ ան վըրայէդ մէկ դի ձգես , և ջերմ եռանդ սրտով կը ցանկաս որ փրկուիս անոր պըղծութենէն ու դատապարտութենէն , ապա ճշմարիտ ապաշխարութիւնը սկսած է քու ներսդ : Ալ թէ

որ աս դիտաւորութիւնով ու փափաքով Վրիստոսի գաս, ինչպէս որ ինքը Մեծատարանին մէջ կը ցուցընէ, ասիկայ ան հաւատքն է որ կը փրկէ: Ուրեմն Վրիստոսի եկո՛ւր, որ ընդունես անոր կատարելութենէն ներքին ու հոգևոր շնորհքը, որով մեղքին մեռած ըլլաս, և վերստին ծնած դէպ'ի արդարութեան. ինչու որ անիկայ կարող է ասքեզի շնորհել:

Գ. Ըստած է, թէ “Շատ մարդիկ պիտի խնդրեն երկնից թագաւորութիւնը մտնել, ու պիտի չկրնան”. (Ղոհ. Ե. 24,) և թէ՛ “Ոչ թէ ամէն մէկը՝ որ Տէր Տէր կ'ըսէ, պիտի մտնէ երկնից թագաւորութիւնը”: Մատթ. 1: 21: Ե՛հա աս է որ իմ սիրտս վախով կը լեցունէ, ու իս փրկութենէ շատ հեռու կը թողու:

Ք. Ուրեմն որո՞ւն երթալ կը մտածես:

Գ. Չեմ գիտեր, վասն զի անկէ'ի զատ ուրիշ անուն մը չկայ երկնքին տակը մարդոց մէջ տրուած, որ անով կարող ըլլանք փրկուելու: Գործ. Ե. 12:

Ք. Ուրեմն Վրիստոսի մօտեցիր որ ազատիս մեղաց վարձքէն՝ օրէնքին անէծքէն և Մտուածոյ բարկութենէն. անոր գնա՛ որ իրմէն ընդունիս թողութիւն և խաղաղութիւն, շնորհք ու փառք: Եւ թէ որ խնդրելը բաւական չըլլայ երկնից արքայութիւնը մտնելու, ջանա՛. ու թէ որ շատերը Տէր Տէր ըսելով պիտի չփրկուին, թող քու սիրտդ քու բոլոր կենացդ մէջ Տէրը փնտրուէ ու անոր

աղաչէ , որ փրկուիս : Բայց այսու ամենայնիւ չէ թէ քու մէկ ջանքդ կամ կարողութիւնդ քեզ ընդունելի կ'ընէ ու կը փրկէ , այլ եթէ քու հաւատքդ ճշմարիտ՝ կենդանի և փրկարար ըլլայ , ան ատենը բոլոր բարի գործքերը անկից կը բղխին ու առաջ կու գան :

Դ . Ետոր համար կը վախնամ որ չըլլայ թէ իմ հաւատքս սուտ ու մեռած հաւատք մը ըլլայ :

Վ . Թէ որ քու հաւատքդ ճշմարիտ ըլլայ , ալ քու յոյսդ բնաւ քեզմէ եղած բանի մը վրայ չես դներ , ոչ քու գործքերուդ վրայ և ոչ քու կարողութեանդ վրայ , հապա մինակ Եստուծոյ ողորմութեանը վրայ , որ Վրիստոսով խոստացաւ : «Սաև ճշմարիտ ու կենդանի հաւատքը քու ջերմեռանդութիւնդ կը հրահրէ ու կը բորբոքէ , քեզ աստուածպաշտութեան նախանձով կը վառէ , և քաջութեամբ մեղաց դէմ կռուելու կը զօրացունէ : Ե՛հա աս է որ քեզ կը փրկէ չէ թէ մինակ յաւիտենական դատապարտութենէն , այլ և մեղաց զօրութենէն ու քու աշխարհային ցանկութիւններուդ իշխողութենէն . և ասիկայ կը շնորհէ քեզի անանկ բարի յոյս մը , որ կարենաս հաստատ հաւատալ Յիսուս Վրիստոսի՝ ան մեծ օրը բարկութենէն փրկուած ըլլալուդ համար :

Դ . Չեմ կարծեր որ աս հաւատքը ունիմ ես , և անոր համար չեմ համարձակիր հաւատալու՝ թէ Եստուած պիտի ներէ իմ մեղքերս ու ընդունի իս :

Վ. Ուրեմն Քրիստոսի գնա՛ , և Քրիստոսով եղած Մտուծոյ խոստմունքները ընդունէ՛ . ու անոնց ապաւինէ՛ , որ քու հաւատքդ աճի մեծնայ ու մինչև աս կատարելութեանը հասնի : Այն զի աս հաւատքը Մտուծոյ Սուրբ Հոգիին ներգործութենէն է , և վասն այնորիկ պէտք է խնդրել իրմէն Յիսուս Քրիստոսի միջնորդութիւնովը :

Գ. Ես չեմ կրնար համարձակիլ Մտուծոյ խոստմունքները այսպէս բռնել , Քրիստոսի երթալ . ու անոր վրայ յոյս դնել . քանզի ես պզտիկ ողորմութեան մըն ալ արժանի չեմ :

Վ. Ուրեմն ե՞րբ քու անձդ արժանաւոր պիտի սեպես :

Գ. Ինա՛ւ ամենեկին :

Վ. Ուրեմն աս վիճակիդ մէջ անոր գնա՛ հիմա , որ անիկայ քեզ արժանաւոր ընէ :

Գ. Մի՞թէ կրնա՛մ համարձակիլ Քրիստոսի երթալ աս վիճակիս մէջ , ու իրմէն փրկութիւն յուսալ :

Վ. Մի՛ հաւատար իմ խօսքիս , բայց ակա՛նջ դիր Մտուծոյ խօսքին , որ կը հրաւիրէ քեզ իրեն երթալու , ըսելով՝ « Ո՛վ բոլոր ծարւածներ՝ ջուրերուն եկէ՛ք » : Եւայ . ԾԵ . 1 : Ինքը կը հրաւիրէ քեզ իրեն երթալու , ըսելով՝ « Եփեկայ է անոր պատուիրանքը , որ իր Որդոյն Յիսուս Քրիստոսին անուանը հաւատաք » : Ե Յովհ . Գ . 23 : Ինքը կը խոստանայ ընդունելու անոնք՝ որ իրեն կու գան , ըսելով՝ « Են որ ինձի կու գայ՝

քնաւ դուրս պիտի չհանեմ” : Յովհ. Գ. 37 :
 Եւ ինքը կը սպասուայ՝ թէ որ իրեն չերթաս ,
 ըսելով՝ “Ըն որ չհաւատար՝ պիտի դատապար-
 տուի” : Մարկ. Ժ. Գ. 16 :

Դ. Բայց որո՞ւ ըսուած է աս խօսքերը :

Ք. Վեղի՝ ինձի և ամենուն՝ որ աս խօսքերը
 կը ըսեն , ինչու որ գրուած է՝ թէ “Լեւտարանը
 քարոզեցէք բոլոր ստեղծուածներուն” : Մարկ. Ժ. Գ. 16 :
 Եւ մանաւանդ անոնց ըսուած է աս խօս-
 քերը , որ կը տեսնեն իրենց կարօտ ըլլալը փրո-
 կութեան . վասն զի անոնք միայն կ’ընդունին աս
 խօսքերը : Ասան այնորիկ կ’ըսէ Փրկիչը , “Եկէ՛ք
 ինձի բոլոր յոգնած ու բեռնաւորածներ , և ես
 ձեզ պիտի հանգչեցունեմ” : Մարկ. Ժ. Ե. 28 :

Դ. Եստուածաշունչին ատ խօսքերը իմ բերա-
 նըս կը պապանձեցունեն , բայց տակաւին չեմ կրը-
 նար հաւատալ թէ Վրիստոս կ’ընդունի ինձի պէս
 յետին չար մեղաւոր մը :

Ք. Ես էր որ ես առաջ ըսի , թէ հաւատքը
 մարդոցմէ չէ , այլ Եստուծոյ պարգևն է , որն որ
 Սուրբ Հոգիով Լեւտարանը լսողներուն կը տը-
 րուի : Ուրեմն աս և ուրիշ ամէն Եստուծոյ շնորհք-
 ները խնդրէ աղօթքով Յիսուսի անունովը . և
 քեզ քաջալերելու համար աս ալ խորհէ՛ որ Եստ-
 ուած անոր համար տուաւ Վրիստոսը՝ որ մեղա-
 ւորները փրկէ . ասոր համար անիկայ աշխարհք
 եկաւ . ասոր համար անիկայ նեղութիւն կրեց՝
 լացաւ՝ ու իր արիւնը թափեց . ասոր համար անի-

կայ կը թագաւորէ ու բարեխօսութիւն կ'ընէ երկինքին մէջ : Անիկայ այնչափ կ'ուզէ մեղաւորները փրկել , որ կը վշտանայ անոնց վրայ որ չեն ուզեր իրենն երթալ ու փրկուիլ : Այլ երբ ինքը երկրիս վրայ էր , ասոր համար լացաւ Արուսաղէմին վրայ :

Գ . Չեմ գիտեր՝ ինչ ըսեմ :

Ք . Ի՞նչ ընել կը խորհիս :

Գ . Հատ կը վախնամ որ պիտի չփրկուիմ , բայց գիտեմ որ ուրիշ ճամբայ մը չկայ , այլ միայն Աստուծոյ ձրի ողորմութիւնը Քրիստոսով : Ասան որոյ կը խնդրեմ ան՝ բանի որ կենդանի եմ , և թէ որ կորսուիմ , թող Քրիստոսի խաչին տակը կորսուիմ ողորմութիւն կանչելով :

Ք . Հաստատ կեցիր ադ մտքիդ վրայ , ու Աւետարանին ամէն պատուական խոստմունքները քուկդ կ'ըլան : Մի՛ խնդրեր ուրիշ հանդիսատեղ մը , բայց միայն Քրիստոսի քովը , մի՛ զներքու յոյսդ ուրիշ բանի մը վրայ , բայց միայն Քրիստոսի վրայ : Արթո՛ւն կեցիր որ չըլլայ թէ աշխարհիս զբաղմունքները ու բերկրութիւնները քու միտքդ ծռեն ու հեռացունեն Աստուծային բաներէն . և չըլլայ թէ մեղքով տրամեցունես Սուրբ Հոգին : Մի՛տքդ բեր որ գրուած է , « թէ որ մէկը ետ քաշուի , իմ հոգիս անոր չհաճիր » :
Եւր . յ . 38 :

Խ Օ Ս Լ Կ Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Գ . Կը յուսամ որ չես վշտանար աս իմ քեզի տուած նեղութիւններուս համար , ինչու որ շատ կարօտ եմ քու խրատներուդ :

Ք . Սի՛րբ լիս , պէտք չէ ասանկ բան մը յիշել , վասն զի ես շատ պիտի ուրախանայի՛ թէ որ իմ ժողովուրդիս ամէնն ալ ասանկ նեղութիւն տային ինձի . ի՞նչ է քու խնդիրդ :

Գ . Քիչ մը ատեն է անանկ եղած եմ որ կենացս մէջը բնաւ այնպէս եղած չէի առաջ . քանզի շատ վախցայ որ ես պիտի դատապարտուիմ . ասհա աս մտածմունքը իս վախով ու տրտմութիւնով լեցուց գիշեր ցորեկ : Բնաւ հարկ չէր որ դուն իս զգուշացունէիր աշխարհային հոգերէն ու հեշտութիւններէն . վասն զի ուր տեղ որ էի , կամ ինչ որ ըրի , միշտ և ամէն տեղ իմ աչքիս առջին ունէի իմ մեղքերս ու դժոխքին տանջանքը :

Ք . Բայց ի՞նչ մտածեցիր քու մեղքերուդ վրայ , կամ անոնք ի՞նչպէս երեցան քեզի :

Գ . Իմ քանի մը տարի առաջ գործած մեղքերս հիմա իմ դէմս ելեր են ու իս կը դատապարտեն . և իմ տղայութեանս մեղքերուն յիշատակը այնքան զօրութիւնով իմ ետևէս եկաւ , որպէս թէ երէկ կամ մէկալ որ գործեր էի : Եւ քանի մը սար-

սափելի խօսքեր՝ որ Մատուածաշունչին մէջը կար-
դացի ու լսեցի, կ'երևնային թէ յատուկ իմ դա-
տապարտութեանս վճիռներն էին: Այլ կարծեմ
հարիւր անգամ մտածեր եմ աս խօսքին վրայ,
թէ՛ «Մեղաց վարձքը մահ է»: Լուով. Գ. 23:

Վ. Վննեցիրքու սիրտդ, և տեսար ու ող-
բացիր անոր մէջը եղած ապականութիւնը:

Վ. Առաջ չիմացայքու ըսածիդ միտքը՝ թէ
ի՞նչ կ'ուզէիր ըսել սիրտը քննել խօսքով, բայց հի-
մա կարծեմ թէ գիտեմ: Ասանգի իմ ներսի դիս-
սաստիկ ցանկութիւն մը կը զգամ դէպի շատ մեղ-
քերու, և կը բռնադատուիմ ըսել՝ թէ արժանի եմ
Մատուծոյ բարկութեանը՝ առաջուց ան ցանկու-
թեանը ետեէն երթալուս համար: Արդարև հիմա
իմ որպիսութիւնս ու վիճակս շատ լաւ է քան
թէ առաջ: Իմ սրտիս ամբարշտութիւնը ու չա-
րութիւնը իս ունայն ընկերութիւններով ու սնու-
տի խաղերով կ'ուրախացունէր առաջ, ու ես ին-
քիրմէս դատարկ ու ոչինչ խօսքեր կը խօսէի,
աշխարհային բաներու կը ցանկայի, և աղօթք
ընելը կ'ատէի, կամ անհոգութեամբ կ'աղօթէի.
այսպէս նաև բոլոր պարտաւորութիւններս բանի
մը տեղ չէի դնել, կամ թէ մէկ ծանր բեռ մը
կը սեպէի: Բայց հիմա շնորհակալ եմ Մատուծ-
մէ, որ առաջուան պէս չեմ, ինչու որ իմ ամէն
խորհուրդներս ու մտածմունքներս վեր դէպի եր-
կինքը բարձրացած են իմ հոգիիս ու գալու աշ-
խարհին համար հոգ ասնելու ու պարապելու:

Ք. Կը վախնամ թէ քու սիրտդ դեռ այնչափ աղէկ չես գիտեր, որչափ որ կը կարծես : Կ'երևայ թէ դուն կը կարծես որ արդէն ամէն բան փոխուած ու նորոգուած է քու ներսիդիդ : Բայց մի՛ խաբուիր, այդպիսի պիղծ թռչնոց բոյնը՝ ինչպէս որ մարդուս սիրտն է բնութեամբ, շուտով չարբուիր իր կերպ կերպ ցանկութիւններէն ու չար փափաքներէն : Ընոնց արմատէն հանուած ու դուրս ձգուած երևալը, միայն քիչ մը ատեն քնանալ է, ուստի արթնն կեցիր, անոնք որ մը պիտի ելլեն ու քու վրայ յարձակին նորէն : Կարելի է որ անոնցմէ միայն մէկ քանիները փոխուած ու տեղը ուրիշներն եկած են, որ անոնց պէս էզշ ու վնասակար են, ինչպէս ամբարտաւանութիւնը՝ հպարտութիւնը և ուրիշ ասոնց նման :

Վ. Ճշմարիտ է Տէր, ես ալ կը վախնամ թէ գուցէ այդպէս ըլլայ՝ ( ) ր մը երբոր կը խորհէի թէ որքան մեղաւոր եմ, և թէ որչափ ողորմելի պիտի ըլլամ գալու աշխարհին մէջ, սա խօսքը միտքս եկաւ, «Ընոնց ապստամբութիւնը պիտի բժշկեմ, ու անոնք ձրիապէս պիտի սիրեմ» : Ստոյգ գիտեմ որ սա խօսքը Ըստուածաշունչին մէջն է, բայց չեմ կրնար գտնալ ան : Ինչ և իցէ ան շատ մխիթարութիւն տուաւ ինձի, և անկից մինչև հիմա շատ հանդարտած եմ : Բարեկամ մը՝ որուն հետ խօսեցայ, ըսաւ ինձի թէ «Ըդ բանը Ըստուծոյ ներգործութիւնը ըլլալ պէտք է սէպես, և թէ՛ այսուհետև դուն կրնաս ինքզինքդ Ըստուծոյ դարձած

մարդ մը սեպել” : Բայց կը վախնամ որ ամբարձ տաւանութիւն ըլլայ աս . ուրեմն դուն ի՞նչ կը խորհիս ասոր վրայ :

Ք . Եւ խնդիրքդ մեկնելէն առաջ պէտք է որ քիչ մը ատեն քու վարքիդ ու բնութեանդ տեղեկանամ . ան խօսքը որ յիշեցիր, Սիսեայ մարգարէութեան տասնևչորս գլխոյն մէջն է . և կ’երևայ թէ գերի գացած Հրէաներուն համար խօսուած է . բայց ան խօսքերը իրենց մէջը խոստմունք մը ունին , որ բողոքովն Մեծտարանին խոստմունքներուն նման է . և վասն այնորիկ անոնք ձրի են և պատրաստ ամէն խոնարհ անձին՝ որ հաւատքով կ’ընդունի անոնք : Են գլխոյն 1—3 համարին մէջ մարգարէն կը յորդորէ ժողովուրդը ապաշխարելու ու խոնարհելու իրենց մեղացը համար , ըսելով . “Ո՛վ Խսրայէլ քու Տէր Եստուծոյդ դարձիր քանզի քու անօրէնութեանդ պատճառաւ գլորեցար : Չեր հետը խօսքեր առէք , ու Տէրոջը դարձէք , ու անոր ըսէք . Եմէն անօրէնութիւնը վերցուր , և մեզ բարութեամբ ընդունէ . քանզի որքը քեզմէ ողորմութիւն կը գտնէ” : Հիմա Եստուած շնորհեց քեզի զգալ ու ճանչնալ քու մեղսալից և անօգնական վիճակդ , որ փափաքիս իրեն դառնալ , ինչպէս որ մարգարէն ալ կ’իմացունէ՝ թէ Ես է առաջուց պատրաստութիւնը խաղաղութեան պատասխան առնելու . ապա յոյս ունիմ որ հետեւալ խոստմունքը քեզի կը վերաբերի . “Ենոնց ապստամբութիւնը պիտի բժշկեմ , անոնք ձրիա-

պէս պիտի սիրեմ . քանզի իմ բարկութիւնս անոնցմէ դարձաւ” : Այլ կը յուսամ ալ որ աս քեզի եղած թաշտմունքէն հաւատքով գտած մտիթարութիւնդ Սուրբ Հոգիէն յառաջ եկած է . ինչպէս որ կը սեպեմ թէ քու մեղաւոր ըլլալը զգալն ալ՝ որ քեզ վախով ու խոնարհութիւնով լեցուց՝ երբոր մտածեցիր քու մեղքերուդ վրայ ու Աստուծոյ դատաստանին մեղաւորներուն դէմ ըրած վճռոյն վրայ , Սուրբ Հոգիին ներգործող զօրութենէն է : Ասն զի ինքն է որ կը յանդիմանէ աշխարհը մեղքի համար և արդարութեան համար : Յովհ . Ժ . Գ . 8—10 : Բայց պէտք է աս ըսեմ քեզի որ աս ամէն զգացողութիւնները ու սրտի շարժմունքները կասկածելու բաներ են , մինչև որ տեսնենք թէ անոնք ինչ պտուղ առաջ կը բերեն սրտին ու կեանքին մէջ : Թէպէտ և ասոնք երբեմն Աստուծոյ Հոգիէն կը բղխին ու շատ ընդունելի են , երբոր Աստուծոյ խօսքին համեմատ կու գան ինչպէս որ հիմակուան քուկիներդ են , քայց երբեմն ալ մեր հոգևոր թշնամին աս երևելի մտածմունքները այնպէս կը ձևացունէ՝ որ մեզ կը խաբէ :

Դ . Ա՛ղաչեմ տէր , յայանի ըսէ ինձի , թէ ինչ կը խորհիս իմ վիճակիս վրայով :

Բ . Աստուծոյ շնորհացը յատուկ երկու նշանները կան , որոնք սատանան կարող չէ ձևացունել ու քեզ խաբել :

Առաջինը՝ սուրբ ու նորոգուած սիրտ մը ունե-

նալն է, որն որ միշտ ու ամէն ատեն մեղքը կ'ատէ :
 Արհորդ՝ սուրբ կեանք մը վարելն է, որ Աստու-
 ծոյ ամէն պատուիրանքները կը պահէ ու կը կա-
 տարէ : Ուրեմն ստացիր ասոնք և քու կեանքովդ
 ու վարքովդ ցուցուր, որ քու սիրտիդ մտածմունք-
 ները ու բերմունքները սուրբ ու մաքուր են : Ան
 ատենը չեմ տարակուսիր քու կին փրկութեան ճամ-
 բուն մէջ հաստատուած ըլլալուդ :

Դ . Որչափ որ իմ սիրտս գիտեմ, չեմ ուզեր
 որ իմ յօժար կամքովս Աստուած բարկացունեմ՝
 թէ և կարելի ըլլար ինձի բոլոր աշխարհը ստա-
 նալ : Աս կը տեսնեմ ու կ'ուրախանամ որ Աս-
 տուած Յիսուս Քրիստոսի ձեռքովը իր արդարու-
 թիւնը կը պահէ ու կ'արդարացունէ անիկայ որ կը
 հաւատայ : Ար սիրեմ անոնք՝ որոնք որ անոր ծա-
 ռաններն են, և պատրաստ եմ որ իմ երեսիս ու
 ծունկերուս վրայ քալեմ անոնց աղէկութիւնը
 նեղու, կամ ուրիշներն ալ անոնց նման ընելու
 համար : Ար սիրեմ անոր խօսքերը լսել՝ անոր ա-
 ղօթք ընել՝ հոգևոր և երկնային բաներու վրայ
 խօսիլ, և կարծեմ յօժարութեամբ կը մեռնէի՝
 թէ որ իր կամքը ըլլար :

Բ . Հատ աղէկ, ատոնք բարի նշաններ են .
 բայց ատիկայ քու սիրոյդ առաջին ջերմեռանդու-
 թիւնն է . Այդպէս էր նաև Իսրայէլացիներունը,
 անոնց կարմիր ծովը չանցնելէն ետև, և Գաղա-
 տացւոց ու Լափեսացւոց եկեղեցի ներունը . բայց
 ասոնց ամէնն ալ պաղեցան ետքը, դուն ալ զգոյշ
 կեցիր որ անոնց պէս չընես :

Գ. Տէր իմ, կը հաւատամ որ դուն ինծմէ ազէկ զխտես իմ վտանգի մէջ ըլլալս, ըսէ ինծի, ի՞նչ ընեմ:

Ք. Գնա՛ք ըրէ որ քու կոչումդ և ընտրութիւնըդ հաստատես ու յայտնես քեզի ալ՝ ուրիշներուն ալ՝ արդարութեան պտուղ բերելով, բարի քաղաքավարութիւնով:

Իմ առաջին խրատս աս է. Մտուծոյ հետքալէ խոնարհութեամբ, յիշէ՛ք ու կեանքիդ շատ ծանրացուցիչ ընթացքը՝ որ մինչև հիմա ունէիր Մտուծմէ հեռանալով ու ապստամբելով: Թէպէտ և քու կենացդ մէջ ամէն ատեն՝ ինքք իր ողորմութիւնը քու վրայ միշտ և հանապազ ցուցուց, ու ան ամէնուն վրայ ալ որ քու կդ են, տալով քեզի կերակուր՝ հանդերձ՝ առողջութիւն ու զօրութիւն. բայց դուն զինքը միշտ ատեցիր, և մանաւանդ մոռցար զինքը ան նոյն ատենը, երբ որ իր յատուկ խնամքը ու ողորմութիւնները վայելեցիր: Այլ ինքք քեզ պահպանեց մինչև՝ անգամ քու ամէն մեղքերուդ մէջ, որոնցմով դուն զինքը բարկացուցիր ու վշտացուցիր, և վերջապէս բացաւ քու հոգիիդ աչքերը որ տեսնես քու վտանգդ, և արթնցուց քեզ դատապարտութեան քունէն՝ որ փախչիս անկից, և հիմա ալ իր անճառելի շնորհքովք քեզ կը քաջալերէ և կը զօրացունէ, և յոյս կուտայ որ յաւիտենական կեանքը ստանաս: Մհասայսպէս բաղդատէ՛ Մտուծոյ քեզի ըրած ամէն բարեբարութիւնները անոնց հետ, որոնց որ դուն

արժանի ես, անատենը պիտի սորվիս՝ թէ ինչպէս
 խոնարհիլ պէտք է քեզի: Արեմն՝ սորվէ սիրելիս,
 ճշմարիտ խոնարհութիւն նայէ հոգւոյ աչքովան
 քու ունեցած մեղքերուդ վրայ, որ տակաւին կը
 մնան քու ներսդ. և թող քու մեղանչական փա-
 փաքդ՝ քու ունայն խորհուրդներդ՝ քու ծուլու-
 թիւնդ և ան ամէն պակասութիւնները՝ որ քու
 պարտաւորութիւններդ լեցունելու կողմանէ կ'ե-
 րևին, սորվեցունեն քեզի խոնարհ ու հեզ ըլլալ
 և վախնալ. ու այսպէս դուն քեզմէ վախնալով՝
 մէկ անօգնական տղայի մը պէս վեր նայէ դէպ'ի
 Աստուած, որ միշտ զօրանաս, և Յիսուս Քրիս-
 տոսի ապաւինիս որ իր ձեռքովը նեղութեան ժա-
 մանակին օգնութիւն ընդունիս:

Իմ երկրորդ խրատս ալ աս է. քու խղճմը-
 տանքդ ամէն անիրաւութիւններէն ազատ պահէ.
 Թէ որ մէկու մը զրկանք ըրեր ես անիկայ խոստո-
 վանելու մի ամէնար, և քու կարողութեանդ չա-
 փովը վճարէ ան զրկանքը. Արթուն կեցիր, որ
 Աստուծոյ Հոգին չտրտմեցունես անմաքուր վար-
 քով, և չըլլայ թէ բարկացունես զինքը՝ որ քեզ
 երեսէ ձգէ ու հեռանայ քեզմէ: Ասոր համար
 արթնութեամբ նայէ քու սրտիդ վրայ անգադար
 հսկելով, և միշտ անոր առջին կտրէ որ դէպի
 մեղքը չհակամիտի, և աչքդ բաց ու դէմ կեցիր
 ամէն փորձութիւններուն՝ որ դրսուանց են, և քու
 աչքդ միշտ ան մեղքերուն վրայ հաստատէ որոնց-
 մէ առաջ յաղթուեցար: Այլ թէ որ անգամ մը

մեղքը քու վրադ զօրանայ, ալ մի թողուր որ քու միտքդ մոռնայ ան, և մի պահեր ան քու ծոցին մէջ իբրև քու կենդանարար բերկրութիւնդ, հաստատուողը ո՞՞՞՞ մը վախնալու պէս ձգէ փախիր շուտով դէպի Մատուած: Բու բուրբ յոյսերդ Յիսուս Բրիստոսի վրայ դիր, ու միայն իրեն նայէ իբրև քեզի բաւական պատարագ ու միջնորդ: Ըօր Մատուածոյ առջևը, և բնաւ մի դադարիր աղօթքով Մատուածոյ երեսը խնդրելէն՝ մինչև որ մէյմըն ալ խաղաղութիւն շնորհէ քու արամած հոգիիդ, ու ալաւելի մեծ վախով լեցունէ քու սիրտդ՝ որ նորէն չարամեցունես զինքը:

Ղուին հիմա ինչպէս որ կը յուսամ, Մատուածոյ այգիին մէջ տնկուած ես, և ահա ժամանակ է պտուղ տալու, ուրեմն պէտք է որ պտուղ բերես: Բու սրտիդ մէջը դիր Մատուածոյ սէրը, որ դէպի մեղաւորներուն է Յիսուս Բրիստոսի ձեռքովը մանաւանդ միտքդ բեր թէ Մատուած ո՞րքան ողորմութիւն ցուցուց քեզի, որ քեզ խաւարէն դէպի իր սքանչելի լոյսը կանչեց: Յիշէ որ ինչպէս մեղաց քունին մէջ թմրած ինկած էիր ու ծուլութեան մէջ ընկղմած, երբ-ր Մատուած արթնցուց քեզ, որ քու կորուսող տեսնես ու անկից փախչիս: Մտածէ անգամ մը՝ թէ քանի՞ ողորմելի պիտի ըլլար քու վիճակդ յաւիտեան, թէ որ քու կամքիդ հետեւելու թողէրքեզ: Մտմտա՛ նաև թէ քանի՞ քանի՞ մարդիկ դեռ հիմա ալ ան կորուստեան ճամբայէն կը վազեն, ուրկից որ դուն ալ

վազեցիր: Եւ թող արթնցունէ քեզ Աստուծոյ
 քեզի եղած յատուկ սիրոյն յայտնութիւնը, ո-
 րով դուն ալ զինքը սիրես: Սիրէ զինքը քու բո-
 լոր սրտովդ, ինչու որ առաջ ինքը քեզ սիրեց:
 Եւ առ երկնաւոր Հայրդ ունեցած սէրդ թող քու
 խորհուրդներուդ՝ խօսքերուդ ու գործքերուդ մէ-
 ջը մտնէ ու ներգործէ: Միշտ և անդադար քաղ-
 ցրութեամբ Աստուածային բաներու վրայ մտածէ:
 Եւ քու սիրտդ դէպի անոր բարձրացուր որ քո
 սիրտդ ու խորհուրդներդ կը քննէ: Քու երկնա-
 ւոր Հօրդ հետ մէկ առանձին հաղորդութիւն ու
 միաւորութիւն մը ունենալ խնդրէ, ու ասոր հա-
 մար ջանա որ քու խորհուրդներդ աշխարհի բա-
 ներէն ետ դարձունես, և քու միտքդ դէպի եր-
 կինքը դարձուր ան բաներուն՝ որ անտեսանելի են,
 բայց միայն հաւատքով կը տեսնուին: Ահա այս-
 պէս քու հաւատքդ՝ յոյսդ՝ ու սէրդ Աստուծոյ ու
 երկինքին վրայ հաստատելով՝ երկնից բնակիչի մը
 պէս թէ որ վարես քու կեանքդ աս աշխարհիս
 մէջ, ան ատենը Աստուծոյ ընդունելի կ'ըլլաս, ու
 երկինքին երանաւէտ և անվաստան թագաւորու-
 թիւնը կը ժառանգես Յիսուս Քրիստոսով:

Այսուհետև քու ոչինչ խօսակցութեանդ տե-
 ղը թող քու լեզուդ Աստուծոյ փառքին համար
 խօսի իր անունը փառաւորելով, իրմէն՝ քու մար-
 դասէր բարերարէդ շնորհակալ ըլլալով, իր քու
 հոգիիդ համար բոլոր ըրածները ամենուն պատ-
 մելով, մեղաւորներուն՝ իրենց կորուստը ցուցունե-

լով, և անոնց սիրտ տալով՝ որ Մատուծմէ վախ-
նան, և որ ժիր ու կտրիճ ըլլան անոր ծառայու-
թեանը մէջ:

Եւ քու կենցաղաւարուծիւնդ թո՛ղ անանկ ըլլայ,
ինչպէս որ Մետարանին կը վայլէ: Վուն կանչուե-
ցար որ հաւատքին բարի պատերազմը պատերաղ-
միս. նայէ որ չթուլնաս կամ չձանձրանաս բարիք
գործելէն: Եւ ջանա՛ քիչ մը բան ընել Մնոր հա-
մար՝ որ այդբան բան ըրաւ քեզի համար: Սի՛րէ՛ ամէն
մարդիկ, ինչու որ Մատուծոյ ձեռացը ստեղծուած-
ներն են. բարի ըրէ ամենուն քու կարողութեանդ
չափովը. քանզի ժամանակը ու կարողութիւնը և
ուրիշ շնորհքները անոր համար տրուած են քեզի՝
որ շատցունես զանոնք ու լաւ շահիս: Վործածէ
զանոնք սիրոյ ու գթութեան գործքերով. բաց
քու սիրտդ ամէն մարդոյ համար, և քու թշնա-
միներուդ համար ալ. որ անոնց համար աղօթք ը-
նես ու անոնց թողութիւն տաս. և միշտ պատ-
րաստ կեցիր որ բարիով յաղթես չարին:

Մանապէս արթուն կեցիր որ աստուածպաշ-
տուծեան զօրութիւնը քու սրտիդ ջերմեռանդու-
թիւնովը ցոյց տաս ան պարտաւորութիւնները
կատարելով՝ որն որ պարտական ես քու ընտա-
նեացդ: Վաղցրաբարոյ և բարեսիրտ եղիր ան ամ-
ենուն որ քու բոլորտիքդ են: Քու անձդ խո-
նարհութեան՝ սիրոյ ու համբերութեան օրինակ
ըրէ քու ընտանեացդ: Յուցուր քու ունեցած խը-
նամքդ անոնց հողիներուն ու մարմիններուն վը-

բայ, միշտ տան մէջ ջերմեռանդութեամբ աղօթք
 ընելով. և Աստուծոյ խօսքը անոնց հետ կարդա-
 լով: Եւրօք ցուցուր քու ընտանեացդ ու բարե-
 կամներուդ քու նոր սիրտ ունենալը ու նոր կեանք
 վարելը. և ջանք ըրէ որ բոլորովին Աստուծոյ կամ-
 քին ու խօսքին միաբանիս: Վու ամէն առևտու-
 ըրդ խղճմտանքով ըրէ, ամենուն քու պարտքդ
 վճարէ. որին որ հարկ կը պարտիս, հարկը, որին
 որ մաքս, մաքսը, և այսպէս ևս քու ամէն օրինա-
 ւոր պարտքդ, և բնաւ մէկը մի զրկեր, ո՛չ թա-
 գաւորը և ո՛չ քու հարկատու ընկերդ, և անոնց՝
 որ զրկանք կ'ընեն, բնաւ մի յօժարիր սիրտ տալ,
 ու գրգռել անոնք որ զրկանք ընեն:

Վասն մասնաւորաբար սէր ցուցուր Ճշմարիտ
 հաւատացեալներուն Վրիստոսի համար. վասն զի
 անոնք Վրիստոսի սեպհական ժողովուրդն են:
 Ինչու որ Վրիստոսի արիւնովը լուացուեցան ի-
 իրենց մեղքերէն, ու անոր հոգիովը սրբուեցան:
 Եւ աւելի ժիր ու ջերմեռանդ եղիւր աս գործին
 մէջ ու սիրոյ համար ջանք ընելու մէջ. նայէ շատ
 անգամ հաւատքի աչքով դէպի ան փառաւոր
 վարձքը՝ որ քու առջևդ կը կենայ, դէպի յաւի-
 տենական փառքին մեծութիւնը՝ որ պիտի տրուի
 ան օրը, երբոր Վրիստոս հատուցում ընէ բոլոր
 ողորմութեան ու սիրոյ գործքերուն, որ իր ա-
 նունին համար եղած են, այնպէս՝ որպէս թէ յա-
 տուկ իրեն համար եղած են:

Արեմն աս խորհրդովս արթնցած և աս յուսու-

վրա ժրացած, ջանք ըրէ որ աճիս զարգանաս գիտութիւնով՝ սրբութիւնով՝ հաւատքով ու սիրով, Աստուծոյ վախովը և խոնարհութիւնով, և ամէն քրիստոնէական շնորհքներով: Այս սրբութեան գործը առաջ տանելու համար՝ յոյսդ Աստուծոյ շնորհքներուն վրայ դիր սրտի մտօք գործածելով ան ամէնը, որով կարելի է շնորհք ստանաս. ինչպէս աղօթք ընելով, եկեղեցի երթալով, Աստուծոյ խօսքը լսելով ու կարգալով, և անոր ամէն պատուիրանքները բոլոր սրտով կատարելով: (Ի)է որ այսպէս վարես քու կեանքդ, անատենը՝ Վրիստոսի մէջ հաստատուած և ամէն հոգևոր երանութիւնով լցուած մարդ մը կ'ըլլաս:

Դ. Տէր իմ, շնորհակալ եմ քեզմէ. թէպէտ կը տեսնեմ որ առջև եղած գործը շատ մեծ է, բայց կը յուսամ որ Աստուծոյ օգնութեամբը պիտի կարողանամ յառաջ տանիլ ան՝ մինչև վերջը:

Վ. Պէտք է որ դուն շատ դժուարութիւններու ու շատ հակառակութիւններու համար պատրաստ ըլլաս. վասն զի երկնից ճամբան խաչի ճամբայէ, որ շատ նեղութիւններ ունի տալու անկից անցնողին: Աշխարհը՝ մարմինը ու սատանան զօրեղ թշնամիներ են, ու պինտ հաստատ միաբանած են իրարու հետ: Մարդիկ ալ երբոր կը տեսնեն քեզ որ ան լայն ճամբայէն կը հեռանաս, որն որ ամէնքը դէպի կորուստը կը տանի, ամէնքն ալ քու վրագ կը յարձակին. և չէ՛ թէ մինակ անհոգները ու ամբարիշտները քեզ ծաղը կ'ընեն ու կը նա-

խատեն, հասպան քրիստոնեաներն ալ որ միայն
անունով քրիստոնեայ են ու դրսուանց բարի կ'ե-
րենան, քեզի դէմ կը հակառակին: Վանզի շու-
տով պիտի ըսեն իրենց սրտերնուն մէջ ինչ որ
փարիսեցիները կ'ըսէին՝ թէ Ղուն մեր հասարակ
ճամբան ձգելով ու ատելով՝ մեզ ամէնքս կը դա-
տապարտես: Ա՛հրջը սատանան զարմանալի խո-
րամանկութիւնով իր կամքին պէս կը շարժէ մար-
մինը ու աշխարհը, և կամ հակառակութիւնով
կամ կեղծուպատիր քաղցրութիւնով կը ջանայ որ
ճշմարիտ հաւատացեալները կորսնցունէ, և շատ
ատեն ալ չար խորհուրդներ կը յարուցանէ անոնց
մտացը մէջ՝ որ հաւատքին զօրութիւնը կործանէ,
ու մեղաց իշխանութիւնը դարձեալ հաստատէ:
Քայց դուն մի վախնար, վասն զի Մատուած ա-
մենէն մեծ է: Վրիստոս միշտ կենդանի է մեզի
համար բարեխօսութիւն ընելու, և պատրաստ է
փրկել անոնք՝ որ իրմով Մատուծոյ կու գան:
Ուրեմն քեզի հետ եղողները շատ են՝ քան թէ
անոնք որ քեզի հակառակ են: Ղուն քու ան-
ձիդ թշնամի մի ըլլար, ու բնաւ բան մը կամ
մէկը կարող չէ քեզի վնաս տալու: Քայց մի ըլ-
լար մտքովդ ամբարտաւան, այլ վախցիր. քան-
զի երանելի է ան մարդը՝ որ կը վախնայ միշտ:
Լուսկ. ԻԸ. 14:

4997-5005

2013

